

The Journal of Educational Reflections ISSN: 2587-0068	Vol 8, Issue: 2, Year: 2024 https://dergipark.org.tr/tr/pub/eduref	Article history Received: 26 July 2024 Received in revised form: 17 December 2024 Accepted: 18 December 2024 Available online: 31 December 2024
--	--	--

Investigation of Children's Knowledge about Earthquake According to Preschool Education

Çocukların Depreme İlişkin Bilgilerinin Okul Öncesi Eğitim Almalarına Göre İncelenmesi

Mehtap MORKAN ŞAHİN¹
<https://orcid.org/0000-0003-4183-5920>

Ender DURUALP²
<https://orcid.org/0000-0002-6645-6815>

Özet	Abstract
<p>Araştırmada, okul öncesi eğitim alan ve almayan çocukların depreme ilgili bilgilerinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Araştırmada, nitel araştırma yöntemlerinden olgubilim (fenomenoloji) deseni kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, amaçlı örnekleme yöntemiyle belirlenen okul öncesi eğitim alan (n=12) ve almayan (n=12) beş-altı yaşlarındaki toplam 24 katılımcı oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri "Genel Bilgi Formu" ve yarı yapılandırılmış "Görüşme Formu" kullanılarak toplanmıştır. Veriler, betimsel içerik analiz yöntemiyle analiz edilmiştir. Araştırma sonuçları, okul öncesi eğitim alan çocukların depreme ilgili bilgilerinde farklılıklar olduğunu göstermektedir. Okul öncesi eğitim almış çocukların, depremin nedenine coğrafi açıklamalar getirdikleri; depremden önce hazırlık konusunda bilinçli ve çeşitli hazırlıklar yapmaya daha eğilimli oldukları; deprem anında "Çök, Kapan, Tutun" ve "Yaşam Üçgeni" gibi önlemleri ifade ettikleri görülmüştür. Ancak her iki grupta yer alan çocuklar, depremin nedenini bilmediklerini, deprem öncesinde herhangi bir hazırlık yapmadıklarını ve deprem anında dışarı çıkmanın ve kaçmanın bir korunma yöntemi olduğunu ifade etmişlerdir. Hem okul öncesi eğitim alan hem de almayan çocuklar, depremden önce elbise-eşya hazırlamayı, deprem olmayan yerlere gitmeyi; insanların deprem anında korku/üzüntü hissettiklerini ve telaşlı olduklarını; deprem sonrasında insanların güvenli bir yerde bulunacağını; çocukların ise depremden sonra yemek yiyeceğini ve parkta oynayacağını belirtmişlerdir.</p> <p>Anahtar Kelimeler: bilinç-farkındalık; çocuk; deprem; okul öncesi eğitim</p>	<p>The aim of the study was to evaluate the earthquake-related knowledge of children with and without preschool education. Phenomenology design, one of the qualitative research methods, was used in the study. The study group of the research consisted of 24 participants aged five to six years, who were determined by purposive sampling method, who received preschool education (n=12) and did not receive preschool education (n=12). The data were collected using a "General Information Form" and a semi-structured "Interview Form". The data were analyzed by descriptive content analysis method. The results of the study show that there are differences in preschool children's knowledge about earthquakes. It was observed that children with preschool education provided geographical explanations for the cause of the earthquake; were more conscious about preparation before the earthquake and more inclined to make various preparations; and expressed measures such as "Collapse, Trap, Hold on" and "Triangle of Life" during the earthquake. However, children in both groups stated that they did not know the cause of the earthquake, that they did not make any preparations before the earthquake, and that going outside and running away during an earthquake was a method of protection. Both children with and without preschool education stated that they would prepare clothes and things before the earthquake, go to places where there was no earthquake, people would feel fear/sadness and be anxious during the earthquake, people would be in a safe place after the earthquake, and children would eat and play in the park after the earthquake.</p> <p>Keywords: consciousness-awareness, children, earthquake, preschool education</p>

Şahin Morkan, M. & Durualp, E. (2024). Çocukların depreme ilişkin bilgilerinin okul öncesi eğitim almalarına göre incelenmesi. *Eğitim Yansımaları*, 8(2), 139-157. <https://doi.org/10.70740/eduref.1539041>

Şahin Morkan, M. & Durualp, E. (2024). Investigation of children's knowledge about earthquake according to preschool education, *Educational Reflections*, 8(2), 139-157. <https://doi.org/10.70740/eduref.1539041>

¹ Cor. Author, mehtapmorkansahin08@gmail.com, Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü,

² Ankara Üniversitesi. endora2212@hotmail.com

Extended Abstract

Introduction: Understanding how children perceive disasters stands out as an important field of study, especially for young age groups (Yılmaz & Arslan, 2023). Children in this age group tend to be afraid of unfamiliar concepts (Karabulut & Bekler, 2019). After an earthquake, preschool children often experience feelings of guilt and may center themselves (Gray Deering, 2000). Therefore, information and education activities to raise earthquake awareness should be carried out in the years when learning is the fastest, that is, starting from early childhood (Fetihi & Gülay, 2011). These years represent a critical stage in children's development and the education acquired in this process affects their entire lives. Preschool education plays an important role in children's development by supporting their cognitive, emotional, social, self-care, psychomotor and language development. It also supports children to have new experiences, acquire skills and learn (Dedeal & Ertem, 2023; Rentzou, 2024). Therefore, it is extremely important to pay attention to children's education and ensure their participation in preschool education programs. In particular, children's teachers and families in educational institutions play an important role in increasing knowledge and awareness about earthquakes. In studies emphasizing the importance of providing children with natural disaster awareness and consciousness through preschool education, it was emphasized that by providing children with concrete experiences and basing activities on children's experiences, concepts will be understood more effectively (Gelir, 2021), teaching disaster education to children through experiments or games will be more permanent and children will better understand what to do during a disaster (Akman & Yıldırım, 2022).

Understanding the earthquake perception of children in early childhood, learning how and why children react to hazard events and how they interpret hazard events are thought to be important in terms of supporting their development (Santos-Reyes vd., 2017; Yıldız vd., 2023). Having knowledge about earthquakes is important and this knowledge has positive effects on children's lives and safety. It is thought that preschool education positively affects children's knowledge levels about earthquakes and increases children's awareness about earthquakes.

Purpose: The aim of the study was to compare the earthquake-related knowledge of children with and without preschool education.

Methods: Phenomenology design, one of the qualitative research methods, was used in the study. The study group of the research consisted of five-six-year-old children who received preschool education (n=12) and children who did not receive preschool education (n=12) determined by purposive sampling method. The data were collected using a "General Information Form" and a semi-structured "Interview Form". The data were analyzed by descriptive content analysis method.

Results and Discussion: The study showed that children who received preschool education explained the geographical causes of earthquakes better than those who did not. Other studies also reveal that preschool children do not have sufficient knowledge about earthquakes (Akman & Yıldırım, 2022; Sapsağlam, 2019). According to Piaget, 5-6-year-old children have difficulty in understanding abstract concepts (Leung vd., 2024; İşcanoğlu, 2021). It has been stated that explaining abstract concepts with concrete examples and trainings increase the level of knowledge (Gelir, 2021; Tuncer vd., 2021).

The study shows that children receiving preschool education are more aware of earthquake preparedness. Education plays a critical role in reducing the negative effects of disasters (Doğan & Kırkıncıoğlu, 2020), but disaster preparedness is not emphasized enough in programs (İnal & Özcebe, 2020). Disaster preparedness is important for the whole society (Akman & Yıldırım, 2022) and education should focus on disasters to reduce children's fears (Karabulut & Bekler, 2019). By encouraging family participation, preschool education helps children apply what they learn with their families (Dağoğlu, 2023), which supports the permanence of learning (Güleç & Genç, 2010).

Children who did not receive preschool education expressed earthquake protection methods in a more general and limited way, and did not mention methods such as "Crouch-Catch-Hold" and "Triangle of Life". Both groups stated that it was dangerous to go outside during an earthquake and that it was necessary to stay in a safe area (Türk, 2022). Research has shown that children have deficiencies in correct behaviors (Akman & Yıldırım, 2022). The media can create the idea that it is difficult to protect children from earthquakes (Özdemir vd., 2001). Drills and trainings are important to teach correct behaviors (Özkorkmaz vd., 2023).

Children who received preschool education expressed different emotions such as sadness as well as fear during the earthquake. This shows that the level of education affects children's emotional reactions and expression skills. Preschool education supports children's language and social-emotional development (Kalland & Linnavalli, 2023). Children's books (Uslu, 2020) and music education (Bayrak Çelik, 2020) positively affect this development.

Both groups of children emphasized the importance of getting help and staying in safe areas after an earthquake. Children who received preschool education understood economic difficulties and stated that they

could find food even if money was scarce (Demir & Kale, 2023). Science education improves children's thinking and problem solving skills (Bayar, 2023). Both groups of children expressed a desire to eat and play, indicating the importance of nutrition and play in child development (MEB, 2024).

Giriş

Tektonik kuvvetlerin veya volkanik faaliyetlerin etkisiyle yer kabuğunun kırılması sonucunda oluşan enerjinin sismik dalgalar halinde yayılmasıyla ortaya çıkan olaya deprem denir (Edemen vd., 2023). Türkiye, dünyanın önemli deprem kuşaklarından biri olan Alp-Himalaya kuşağı üzerindedir ve ülke genelinin büyük bir kısmı deprem riski taşıyan bölgelerde yer almaktadır (Güçlüer, 2023). Türkiye'deki afetler arasında depremler, %91.61'lik oranla en yaygın doğa kaynaklı olaydır (Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, 2023). Yakın tarihte, 6 Şubat 2023'te Kahramanmaraş'ta meydana gelen iki büyük deprem ve 20 Şubat 2023'te Hatay'da gerçekleşen büyük deprem, toplamda 11 ilde büyük tahribata yol açmıştır. Bu felaketler, şiddet ve etkiledikleri alan açısından son dönemde benzeri görülmemiş olaylardır. Depremler sonucunda 48 binden fazla insan hayatını kaybetmiş, yarım milyondan fazla bina hasar görmüş, iletişim ve enerji altyapısı zarar görmüş, önemli maddi kayıplar yaşanmıştır (Strateji ve Bütçe Başkanlığı, 2023). Günümüzde, teknolojik ilerlemelere rağmen, depremler hala insan yaşamı ve altyapısı için ciddi bir tehdit oluşturmaktadır (Özdaş, 2021). Bu nedenle, can kaybı ve hasar riskini en aza indirmek için deprem hazırlığı ve güvenlik önlemlerine ciddi bir önem verilmesi gerekmektedir (Yılmaz vd., 2018). Afet yönetimi ve bilincinin gelişmesi de doğal felaketlerden korunma açısından oldukça önemlidir. Bu noktada koruyucu nitelikte girişimler, eğitim ve farkındalık çalışmalarının erken çocukluk döneminde başlaması ile mümkündür (Akman & Yıldırım, 2022).

Çocukların afetleri algılama biçimlerini anlamak, özellikle küçük yaş grupları için önemli bir çalışma alanı olarak öne çıkar (Yılmaz & Arslan, 2023). Bu yaş grubundaki çocuklar genellikle bilmedikleri kavramlardan korkma eğilimindedir (Karabulut ve Bekler, 2019). Deprem sonrasında okul öncesi dönemdeki çocuklar genellikle suçluluk duygusu yaşayarak kendilerini merkeze alabilirler (Gray Deering, 2000). Bu nedenle, deprem farkındalığını artırmaya yönelik bilgilendirme ve eğitim faaliyetleri, öğrenmenin en hızlı olduğu yıllarda, yani erken çocukluk yıllarından başlayarak gerçekleştirilmelidir (Fetihi & Gülay, 2011). Bu yıllar, çocukların gelişiminde kritik bir aşamayı ifade eder ve bu süreçte edinilen eğitim, onların tüm yaşamlarını etkiler. Okul öncesi eğitim, çocukların bilişsel, duygusal, sosyal, kişisel bakım, psikomotor ve dil gelişimlerini destekleyerek gelişimlerinde önemli bir rol oynar. Ayrıca, çocukların yeni deneyimler yaşamasını, beceriler kazanmasını ve öğrenmelerini destekler (Dedeal & Ertem, 2023; Rentzou, 2024). Bu nedenle, çocukların eğitimine özen gösterilmesi ve okul öncesi eğitim programlarına katılmalarının sağlanması son derece önemlidir. Güncellenen Okul Öncesi Eğitim Programı'nda, öğrencilerde deprem farkındalığını artırmaya yönelik kazanımlar yer almaktadır. Programın "Fiziksel Gelişim ve Sağlık ile İlgili Kazanım, Gösterge ve Açıklamalar" bölümünde, deprem konusunda "Kazanım 18: Kendini riskli durumlardan korur" ve "Kazanım 23: Afetlere ilişkin uygun davranışları sergiler" gibi hedefler bulunmaktadır. Bu kazanımlar, öğretmenlerin deprem eğitimi vermede temel referans noktası olarak kullanılabilir ve bu konuların programda vurgulanması büyük önem taşımaktadır (MEB, 2024). Özellikle öğretmenler ve aileler, çocukların deprem bilincini geliştirmede kritik bir rol üstlenmektedir. Okul öncesi eğitim ile çocuklara doğal afet farkındalığının ve bilincin kazandırılmasının önemine vurgu yapan araştırmalarda, çocuklara somut deneyimler sunularak ve etkinlikleri çocukların yaşantılarına dayandırarak kavramların daha etkili bir şekilde anlaşılacağına (Gelir, 2021), çocuklara afet eğitimini deneylerle veya oyunlaştırarak öğretmenin daha kalıcı olacağına ve çocukların afet esnasında ne yapması gerektiğini daha iyi kavrayacağına (Akman & Yıldırım, 2022) vurgu yapılmıştır.

Çocukları güvende tutma stratejilerinden biri, yerel tehlikelere karşı bilinçliliklerini teşvik eden ve riskleri azaltan bir risk azaltma kültürü oluşturmaktır (Morris & Edwards, 2008). Depreme karşı en etkili önlem, bireylerin depremden korunma stratejilerini bilmeleridir, bu da çocuklardaki bilgi ve farkındalık düzeyinin artmasıyla korku ve kaygı düzeylerinde azalmaya ilişkilidir. Bu nedenle, depreme ilgili eğitim faaliyetleri, bilgi edinmenin ötesinde, aynı zamanda deprem sırasında doğru davranışları sergileme ve etkilerle başa çıkma becerilerini artırma amacını taşımaktadır (Winangsih & Kurniati, 2020). Özellikle erken çocukluk döneminde olan çocuklar, öğrendikleri yeni bilgi ve becerileri yetişkinlerden daha etkili bir şekilde hayatlarına entegre edebilir (Liquin & Gopnik, 2022). Bu yaklaşım, yetişkinlerin eğitilmesine göre maliyet ve etkinlik açısından daha avantajlı sonuçlar verecektir. Ayrıca, afet eğitiminin çocukların eğitim programlarına entegre edilmesi, yetişkinlerin afet eğitimine katılmalarını teşvik etmekten daha kolay olacaktır (Proulx & Aboud, 2019).

Güncellenen Okul Öncesi Eğitim Programı'nda Fiziksel Gelişim ve Sağlık İle İlgili Kazanım, Gösterge ve Açıklamalar bölümünde öğrencilerde deprem ile ilgili farkındalıkları oluşturmaya yönelik kazanımlar bulunmaktadır: Kazanım 18. (Kendini riskli durumlardan korur.) Kazanım 23. (Afetlere ilişkin uygun davranışları sergiler.)

Afet ve acil durum planları, doğal afetlerden önce yapılan hazırlık çalışmalarını da içermelidir. Bu planlar, çocukların temel ihtiyaçlarını ve kapasitelerini değerlendirmeli ve göz ardı edilmemelidir (Karabulut & Bekler, 2019). Toplum olarak afetlere karşı bütünsel bir hazırlık ve afet öncesinde, sırasında ve sonrasında gereken bilgi ve becerilere sahip olmak son derece önemlidir (Doğan & Kırkincioğlu, 2020). Okul öncesi eğitim kurumları, çocukların doğal afetlere karşı güvenliklerini sağlamak ve olası bir depremde güvenliklerine yönelik davranış, bilinç ve farkındalıkları geliştirmek için çaba sarf etmelidir (Doğan & Kırkincioğlu, 2020). Altı yaşındaki çocukların depremle ilgili bilgi düzeylerini artırmayı amaçlayan bir araştırmada, programın çocukların deprem korkularını azalttığı ve deprem sırasında yapılması gerekenlerle sınıfın dayanıklılığını artırdığı gözlenmiştir (Fetih & Gülay, 2011). Tuncer ve arkadaşları (2021) yaptıkları çalışmada da üç-beş yaşlarındaki çocuklara deprem bilinci eğitimi verilmiş, eğitimlerin çocukların deprem bilgi düzeylerini ve farkındalıklarını önemli ölçüde artırdığı belirlenmiştir. Sistematik bir derleme çalışmasında, üç-altı yaş aralığındaki çocuklara yönelik afet eğitim programlarının uygulanması ve sonuçlarının değerlendirilmesini içeren çalışmalar incelenmiştir. İncelenen tüm araştırmalarda, afet eğitiminin çocukların afetlerle ilgili bilgi düzeyleri üzerinde olumlu bir etkisi olduğu saptanmıştır (Güvelioğlu & Erden, 2023). Sonuç olarak erken çocukluk yıllarındaki çocuklara erken yaşta verilen deprem eğitimleri, depremle başa çıkmayı artırmada etkili bir araçtır (Izadkhan & Heshmati, 2007). Bu dönemdeki çocuklar, okul öncesi eğitimle buluşturulmalı ve deprem ile ilgili bilgiler okul öncesi eğitim kurumlarında verilmelidir.

Erken çocukluk döneminde çocukların deprem algılarını, tehlikeli durumlara verdikleri tepkilerin nedenlerini ve bu olayları nasıl yorumladıklarını anlamak, gelişimlerini desteklemek açısından kritik öneme sahiptir (Santos-Reyes vd., 2017; Yıldız vd., 2023). Depremle ilgili bilgi sahibi olmak önemlidir ve bu bilgilerin çocukların yaşamları ve güvenliği üzerinde olumlu etkileri bulunmaktadır. Okul öncesi eğitimin, çocukların depremle ilgili bilgi düzeylerini olumlu yönde etkilediği ve çocukların depremle ilgili farkındalıklarını artırdığı düşünülmektedir. Bu bilgiler doğrultusunda, araştırmanın amacı çocukların deprem konusundaki bilgi düzeylerini değerlendirmektir. Araştırmada, okul öncesi eğitim alan ve almayan çocukların depremle ilgili bilgi düzeyleri karşılaştırılarak, bu gruplar arasındaki benzerlikler ve farklılıklar ortaya konulmak amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda, çocukların deprem öncesi hazırlıklar, deprem anında alınması gereken tedbirler, deprem sırasında yaşanan duygular ve deprem sonrası yaşam koşulları gibi konulardaki bilgileri incelenmiştir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Neden deprem olur? Depremin meydana gelmesinde neler etkili olmuştur?
2. Deprem olmadan önce hangi hazırlıklar yapılır? Peki, siz bir hazırlık yaptınız mı?
3. Deprem anında neler yapmalıyız, sence kendimizi nasıl koruruz? Evin hangi bölgesinde durmalıyız? Güvenli yöntem nasıldır? Bu konuda biraz konuşabilir misin?
4. Mutluluk, korku, kaygı, heyecan gibi duygular vardır. Deprem anında insanlar neler hisseder, nasıl davranır?
5. Deprem olduktan sonra insanlar nasıl yaşar? Nerede kalırlar? Neler yerler? Çocuklar nerede oyun oynarlar?

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada, nitel araştırma yöntemlerinden olgubilim (fenomenoloji) deseni kullanılmıştır. Olgubilim çalışmaları, farkında olduğumuz ancak derinlemesine ve ayrıntılı bir bilgiye sahip olmadığımız olgulara odaklanmaktadır (Büyüköztürk vd., 2011). Fenomenoloji araştırmaları, genellenebilir sonuçlar ortaya koymayabilir. Ancak bu araştırmalar, bir olgunun daha iyi tanınmasına ve anlaşılmasına yardımcı olacak sonuçlar sağlayan örnekler, açıklamalar ve yaşantılar sunabilir (Yıldırım & Şimşek, 2013). Bu araştırmada ele alınan fenomen “çocukların deprem hakkındaki bilgileri” olarak açıklanabilir.

Araştırmanın Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubuna, amaçlı örnekleme yönteminin bir alt türü olan ölçüt örnekleme esas alınarak beş-altı yaşlarındaki 24 çocuk dahil edilmiştir. Ölçüt örnekleme, belirli bir kritere ya da özelliğe sahip katılımcıların seçildiği bir amaçlı örnekleme türüdür (Şahan & Uyangör, 2021). Araştırmada, doğrudan deprem deneyimi yaşamamış olan çocuklar özellikle seçilmiştir. Bu yaklaşım, depremi doğrudan deneyimlemeyen çocukların depremle ilgili bilgi düzeylerini değerlendirmek ve okula giden ve gitmeyen çocuklar arasındaki farkları incelemek amacıyla tercih edilmiştir. Ayrıca, doğrudan deprem deneyimi yaşamış çocukların araştırmaya dahil edilmemesi, etik açıdan çocukları olumsuz etkileyebilecek durumlardan kaçınılmasını sağlamak için dikkate alınmıştır. Bu nedenle, örneklem grubunun seçimi, araştırmanın amacına uygun olarak özenle yapılmıştır. Bu çocuklardan 12’si okul öncesi eğitime devam ederken 12’si okul öncesi eğitim almamaktadır. Veriler, 10 Haziran 2023 ile 10 Ekim 2023 tarihleri arasında toplanmıştır. Örneklem, Nevşehir merkez ve

Ürgüp ilçesinde yer alan çeşitli özel ve devlet anaokullarında öğrenim gören çocuklardan oluşmaktadır. Öncelikle okul öncesi eğitim alan çocuklar seçilerek araştırmaya dâhil edilmiştir. Görüşme sorularına çocukların verdikleri yanıtlar birbirlerini tekrarlamaya başlaması ile doyum noktasına ulaşıldığına kanaat getirilmiş ve veri toplama süreci sonlandırılmıştır. Doyum noktası, nitel araştırmalarda yaygın olarak kabul gören metodolojik bir ilkedir. Doyum noktası, araştırmada o ana kadar toplanan veya analiz edilen verilere dayanarak daha fazla veri toplamanın veya analiz etmenin gereksiz olduğu durumları ifade etmektedir (Saunders vd., 2018). Sonra aynı sayıda okul öncesi eğitime devam etmeyen çocuklar amaçlı örneklem yöntemiyle belirlenerek araştırmaya alınmıştır. Nitel araştırmalarda, araştırmacının incelemek istediği olguyu daha iyi açıklayabilmesi için belirli bireyler, mekânlar ve durumları bilinçli bir şekilde seçmesi gerekir. Bu seçimin amacı, çalışma problemini ve odak noktasını derinlemesine anlamaya yardımcı olacak zengin ve kapsamlı bilgiler sağlamaktır. Seçilen örneklem, incelenen olgunun anlaşılmasına yönelik değerli veriler sunma potansiyeline sahip olmalıdır (Baltacı, 2018).

Çalışma grubunu oluşturan çocuklara ait genel bilgiler ve katılımcılara atanmış numaralar Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1. Araştırmaya Katılan Çocuklara Ait Genel Bilgiler (n=24)*

Deprem Yaşama Durumu	n	Katılımcı Kodu
Evet	0	
Hayır	2 4	Ç1,Ç2,Ç3,Ç4,Ç5,Ç6,Ç7,Ç8,Ç9,Ç10,Ç11,Ç12,Ç13,Ç14,Ç15,Ç16,Ç17,Ç18,Ç19,Ç20,Ç21,Ç22, Ç23,Ç24
Depremle İlgili Eğitim Alma Durumu		
Evet	4	Ç2,Ç3,Ç5,Ç16
Hayır	2 0	Ç1,Ç4,Ç6,Ç7,Ç8,Ç9,Ç10,Ç11,Ç12,Ç13,Ç14,Ç15,Ç17,Ç18,Ç19,Ç20,Ç21,Ç22,Ç23,Ç24
Okul Öncesi Eğitim Alma Durumu		
Evet	1 2	Ç1,Ç2,Ç3,Ç4,Ç5,Ç14,Ç15,Ç16,Ç17,Ç18,Ç21,Ç22
Hayır	1 2	Ç6,Ç7,Ç8,Ç9,Ç10,Ç11,Ç12,Ç13,Ç19,Ç20,Ç23,Ç24
Okul Öncesi Eğitime Devam Etme Süresi		
Bir yıl 1-12 ay	7	Ç1,Ç3,Ç5,Ç15,Ç17,Ç18,Ç21
İki yıl 13-24 ay	5	Ç2,Ç4,Ç14,Ç16,Ç22
Yaş (Ay)		
54 ay	2	Ç3, Ç13
57 ay	2	Ç6,Ç24
58 ay	3	Ç9,Ç17,Ç21
59 ay	1	Ç5
60 ay	3	Ç7,Ç18,Ç19

Eğitim Yansımaları Dergisi, 8(2), 139-157.

61 ay	2	Ç8,Ç12
62 ay	1	Ç10
66 ay	1	Ç16
67 ay	1	Ç1
68 ay	1	Ç2
69 ay	1	Ç11
70 ay	1	Ç22
71 ay	1	Ç4
73 ay	1	Ç15
77 ay	3	Ç14,Ç20,Ç23
Cinsiyet		
Kız	1 0	Ç1,Ç2,Ç3,Ç11,Ç12,Ç13,Ç16,Ç18,Ç20,Ç24
Erkek	1 4	Ç4,Ç5,Ç6,Ç7,Ç8,Ç9,Ç10,Ç14,Ç15,Ç17,Ç19,Ç21,Ç22,Ç23
Kardeş Sayısı		
Tek Çocuk	4	Ç2,Ç4,Ç21,Ç22
Bir	8	Ç3,Ç5,Ç6,Ç10,Ç11,Ç15,Ç17,Ç18
İki	9	Ç7,Ç8,Ç9,Ç12,Ç13,Ç14,Ç19,Ç20,Ç24
Üç	3	Ç1,Ç16,Ç23
Aile Türü		
Çekirdek Aile	1 9	Ç1,Ç3,Ç4,Ç5,Ç6,Ç7,Ç8,Ç9,Ç11,Ç12,Ç13,Ç14,Ç15,Ç16,Ç17,Ç18, Ç21,Ç22,Ç24
Geniş Aile	4	Ç10,Ç19,Ç20,Ç23
Tek ebeveynli aile	1	Ç2
Anne Öğrenim Durumu		
Okuma Yazma Bilmiyor	1	Ç23
İlkokul	3	Ç1,Ç7,Ç19
Ortaokul	6	Ç9,Ç10,Ç12,Ç13,Ç15,Ç20
Lise	7	Ç3,Ç5,Ç8,Ç11,Ç17,Ç18,Ç24
Üniversite	6	Ç2,Ç4,Ç6,Ç14,Ç16,Ç22
Yüksek Lisans	1	Ç21
Baba Öğrenim Durumu		
Okuma Yazma Bilmiyor	1	Ç23
İlkokul	3	Ç7,Ç9,Ç16
Ortaokul	7	Ç1,Ç3,Ç5,Ç10,Ç12,Ç13,Ç15
Lise	7	Ç2,Ç6,Ç11,Ç17,Ç18,Ç19,Ç20

Üniversite	5	Ç4,Ç8,Ç14,Ç21,Ç22
Yüksek Lisans	1	Ç24
Anne Çalışma Durumu		
Çalışıyor	7	Ç1,Ç2,Ç5,Ç10,Ç15,Ç16,Ç22
Çalışmıyor	1	Ç3,Ç4,Ç6,Ç7,Ç8,Ç9,Ç11,Ç12,Ç13,Ç14,Ç17,Ç18,Ç19,Ç20,Ç21,Ç23,Ç24
Baba Çalışma Durumu		
Çalışıyor	2	Ç1,Ç2,Ç3,Ç4,Ç5,Ç6,Ç7,Ç8,Ç9,Ç10,Ç11,Ç12,Ç13,Ç14,Ç15,Ç16,Ç17,Ç18,Ç19,Ç20,Ç21,Ç22,Ç23,Ç24
Çalışmıyor	0	
Gelir Algısı		
Orta	2	Ç1,Ç2,Ç3,Ç4,Ç5,Ç6,Ç7,Ç8,Ç9,Ç10,Ç11,Ç12,Ç13,Ç14,Ç15,Ç16,Ç17,Ç18,Ç19,Ç20,Ç21,Ç22,Ç23,Ç24
Toplam	2	24
	4	

Bu çalışmada, deprem yaşantısı olan hiçbir çocuk yoktur ve çocuklar bu doğrultuda sınırlandırılmıştır. Okul öncesi eğitime devam eden çocukların yedisi bir yıl (1-12 ay), beşi ise iki yıl (13-24 ay) okul öncesi eğitim kurumuna devam etmiştir. Çocukların en küçüğü 54 ay, en büyüğü ise 77 aylıktır, yaş ortalaması 64 aydır. Çocuklardan 14'ü erkek, 10'u kızdır. Çocukların çoğunluğu çekirdek aileye ve iki kardeşe sahiptir. Annelerin çoğunluğunun lise mezunu ve çalışmadığı; babaların ise ortaokul ve lise mezunu ve tümünün çalıştığı; tüm anne-babaların orta gelir grubunda yer aldığı belirlenmiştir. (Tablo 1)

Veri Toplama Aracı

Araştırmanın verileri araştırmacılar tarafından hazırlanan “Genel Bilgi Formu” ve “Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu” kullanılarak toplanmıştır. Genel Bilgi Formu, çocukların depremi yaşama durumu, depreme ilgili eğitim alma durumu, okul öncesi eğitim alma durumu, okul öncesi eğitim alma süresi, yaş, cinsiyet, kardeş sayısı, aile türü, anne-baba öğrenim durumları, anne-baba çalışma durumları, gelir algıları ile ilgili bilgileri içermektedir. Yarı yapılandırılmış Görüşme Formu ise çocukların depreme ilişkin bilgilerine dair (depremin nedeni, deprem öncesi hazırlıklar, deprem anında yapılması gerekenler, deprem sonrası olanlar vb.) çocuklara yöneltilen 5 sorudan oluşmaktadır. Görüşme Formu hazırlanırken öncelikle alan yazın incelenmiştir. Ardından çocuk gelişimi alanından iki akademisyen, okul öncesi eğitim alanından bir akademisyen, bir çocuk gelişim uzmanı ve bir okul öncesi öğretmeninden olmak üzere toplam beş uzmandan görüş alınmıştır. Uzmanlardan gelen önerilere göre yarı yapılandırılmış “Görüşme Formu” gözden geçirilmiş, gerekli düzeltmeler yapılarak forma son şekli verilmiştir. Formda yer alan sorular kısaca; depremin nedeni, deprem öncesi yapılan hazırlıklar, deprem sırasında yapılması gerekenler, depremde insanları yaşadığı duygular, deprem sonrası insanların nasıl yaşadığı, nerede kaldığı, ne yediği, çocukların nerede oynadığı konularını içermektedir.

Veri Toplama Yöntemi

Veriler, etik kurul izni alındıktan sonra bir kurum ya da kuruluşa bağlı olmaksızın araştırmaya alınan gönüllü ebeveyn ve çocukları ile gerçekleştirilerek yüz yüze toplanmıştır. Ebeveynler araştırma hakkında bilgilendirilmiş ve kendilerinden çocuklarının çalışmaya katılmasına izin verenlerin Genel Bilgi Formu'ndaki soruları yanıtlamaları istenmiştir. Çocuklara depreme ilgili konuşmak isteyip istemediği sorulduktan sonra katılmak isteyen çocuklara, Görüşme Formu'nda yer alan sorular sözel olarak yöneltilmiştir. Çocukların verdikleri yanıtlar araştırmacılar tarafından yazılı olarak kaydedilmiştir. Ebeveyn ve çocuklarla yapılan görüşmeler kendi doğal ortamlarında (evlerinde/odalarında) gerçekleştirilmiştir.

Verilerin Çözümlemesi

Veriler, betimsel içerik analizi yöntemi kullanılarak analiz edilmiştir. Betimsel içerik analizi yöntemi, belirli bir konuda ya da alanda birbirinden bağımsız olarak yapılan nitel ve nicel çalışmaların derinlemesine incelenip düzenlenmesi anlamına gelir. Böylece o konu ya da alandaki genel eğilimler belirlenmektedir. Bu yöntemde

elde edilen sonuçların, hedeflenen konulara yönelik olarak gelecekte planlanan çalışmalara yön göstermesi beklenmektedir (Ültay vd., 2021).

Görüşmelerin tamamlanmasından sonra, çocuklar ile yapılan görüşmeler sırasıyla numaralandırılmış ve çocuklar; "Ç1, Ç2..." şeklinde kodlanarak yazıya aktarılmıştır. Yapılan tüm görüşmelerin analiz edilmesiyle temalar tespit edilmiş, belirlenen temalar için alt kategoriler oluşturulmuştur. Her bir alt kategoride yer alan çocuk kodları ile belirlenen temalara ait görüş bildiren katılımcılar belirlenmiş ve alıntılanarak açıklanmıştır.

Araştırmanın Etik Boyutu

Kapadokya Üniversitesi Etik Komisyonu'nun 27.03.2023 tarih ve E-64577500-050.99-40546 sayılı kararı ile etik kurul izni alınmıştır. Veriler, gönüllü ebeveynler ve çocuklar ile yüz yüze toplanmıştır. Çocukların ebeveynleri çalışma hakkında detaylı bilgilendirilmiş ve yazılı onamları alınmıştır. Elde edilen verilerin sadece araştırma amacıyla kullanılacağı ve üçüncü taraflarla paylaşılmayacağı katılımcılara iletilmiştir. Çocuklara da depremle ilgili bazı sorular sorulacağı söylenerek cevaplamak isteyip istemediği sorulmuştur. Çocuklara istedikleri zaman çalışmadan çekilme hakkı oldukları bildirilmiştir.

Bulgular

Araştırmaya katılan çocuklara "Neden deprem olur? Depremin meydana gelmesinde neler etkili olmuştur?" sorusu yöneltilmiştir ve çocukların verdikleri yanıtlara Tablo 2'de yer verilmiştir.

Tema 1. Depremin Nedeni (Tablo 2)

Tablo 2. Araştırmaya katılan çocukların depremin nedenine yönelik vermiş oldukları yanıtlar (n=24)*

Alt Kategoriler (Okul Öncesi Eğitim Alan)	f	Katılımcı Kodu
Bilmiyor	4	Ç3,Ç5,Ç14,Ç18
Coğrafi	3	Ç1,Ç15,Ç21
Dini	2	Ç2,Ç4
Etkilenme	1	Ç16
Fiziksel Sonuç	2	Ç17,Ç22
Alt Kategoriler (Okul Öncesi Eğitim Almayan)	f	Katılımcı Kodu
Bilmiyor	5	Ç6,Ç11,Ç12,Ç23,Ç24
Coğrafi	1	Ç10
Dini	3	Ç8,Ç19,Ç20
Etkilenme	1	Ç7
Fiziksel Sonuç	3	Ç9,Ç13,Ç19

*Çocuklar birden fazla yanıt vermiştir.

Alt Kategorilerin Açıklamaları: "Coğrafi" alt kategorisi dünyanın hızlı dönmesi ve depremin kendiliğinden gerçekleşmesi gibi coğrafi açıklamaları içermektedir. "Dini" alt kategorisi, depremin Allah tarafından yaratıldığı ve namaz kılmadıkları için depremin gerçekleştiği gibi dini düşünceleri içermektedir. "Etkilenme", depremin başka şehirlerden gelmesi ve kendilerinin depremden etkilenmelerini ifade etmektedir. "Fiziksel Sonuç" ise depremin etkisiyle ortaya çıkan lambaların sallanması ve enkaz gibi fiziksel sonuçları içermektedir.

Okul Öncesi Eğitim Alan Çocukların Açıklamaları: Çocukların çoğu depremin nedenini bilmediğini söylemiştir. Bu yanıtı coğrafi, dini, fiziksel sonuç ve etkilenme alt kategorileri izlemektedir.

Bu kategorideki bazı katılımcılara ait görüşler şunlardır:

Ç1: Dünya sallanıyorsa yani hızlı hızlı dönüyorsa ondan deprem oluyordur. (Coğrafi)

Ç15: Deprem kendi kendine gelmiş olabilir. (Coğrafi)

Ç16: Bütün şehir sallanmış olabilir, çünkü etkilemiş olabilir, bütün insanlar korkabilir, ev yıkıldığında çok kötü şeyler olabilir. (Etkilenme)

Okul Öncesi Eğitim Almayan Çocukların Açıklamaları: Çocukların çoğu depremin nedeni ile ilgili bilgi sahibi değildir. Bu yanıtı dini ve fiziksel sonuçlar izlemektedir.

Bu kategorideki bazı katılımcılara ait görüşler şunlardır:

Ç6: Evden kaçmak, geri eve geliyorlar, durmuyorlar. (Bilmiyor).

Ç10: Otopark var evlerin altında oradan sallanıyor haberlerde ben gördüm, sallanma şeyleri var, ayakçıklarında. (Coğrafi).

Ç13: Lambalar sallandığı için. (Fiziksel Sonuç).

Araştırmaya katılan çocuklara “Deprem olmadan önce hazırlık yaptınız mı?, Deprem olmadan önce hangi hazırlıklar yapılır?” sorusu yöneltilmiştir ve çocukların verdikleri yanıtlara Tablo 3’te yer verilmiştir.

Tema 2. Deprem Öncesi Yapılan Hazırlık (Tablo 3)

Tablo 3. Araştırmaya katılan çocukların deprem öncesi yapılan hazırlıklara yönelik vermiş oldukları yanıtlar (n=24)*

Alt Kategoriler (Okul Öncesi Eğitim Alan)	f	Katılımcı Kodu
Deprem öncesi hazırlık yaptım.	5	Ç1,Ç2,Ç15,Ç17,Ç22
Deprem öncesi hazırlık yapmadım.	7	Ç3,Ç4,Ç5,Ç14, Ç16, Ç18,Ç21
Elbise	6	Ç1,Ç2,Ç3,Ç5,Ç14,Ç16
Yemek	4	Ç2,Ç4,Ç5,Ç17
Eşyalar	5	Ç2,Ç4,Ç5,Ç15,Ç16
Ayakkabı	3	Ç14,Ç16,Ç17
Deprem Çantası	3	Ç1,Ç4,Ç21
Oyuncaklar	1	Ç2
Depremsiz Yer	5	Ç2,Ç14,Ç15, Ç16,Ç18
Alt Kategoriler (Okul Öncesi Eğitim Almayan)	f	Katılımcı Kodu
Deprem öncesi hazırlık yaptım.	1	Ç19
Deprem öncesi hazırlık yapmadım.	11	Ç6,Ç7,Ç8,Ç9,Ç10,Ç11,Ç12,Ç13, Ç20,Ç23,Ç24
Elbise	3	Ç6,Ç10,Ç13
Yemek	2	Ç10,Ç11
Eşyalar	5	Ç10,Ç11,Ç19,Ç20,Ç24
Ayakkabı	1	Ç13
Deprem Çantası	2	Ç10,Ç23
Oyuncaklar	2	Ç6,Ç11
Depremsiz Yer	4	Ç6,Ç7,Ç9,Ç19
Kafes	1	Ç10
Bilmiyor	2	Ç8,Ç12

*Çocuklar birden fazla yanıt vermiştir.

Alt Kategorilerin Açıklamaları: "Elbise", giysi, eldiven, çorap gibi giyim eşyalarını, "Yemek", su, kola, fanta, kuşyemi gibi tüketilebilir maddeleri, "Eşyalar", kuş çantası, battaniye gibi çeşitli eşyaları, "Deprem Çantası", deprem aletleri, lamba, pıl, çadır gibi acil durum ekipmanlarını, "Oyuncaklar", boyamalar, kâğıtlar, oyuncaklar gibi etkinlik materyallerini, "Kafes", eve kurulan sağlam demirli alanı "Depremsiz Yer" ise deprem olmayan bir yere gitmeyi içermektedir.

Okul Öncesi Eğitim Alan Çocukların Açıklamaları: Okul öncesi eğitim alan çocukların yedisi hazırlık yapmadığını ifade ederken beşi hazırlık yaptığını belirtmiştir. Deprem öncesinde ise “Elbise”, “Eşyalar”, “Depremsiz Yer” ve “Yemek” ile ilgili hazırlık yapılması gerektiğini söylemişlerdir.

Bu kategorideki bazı katılımcılara ait görüşler şunlardır:

Ç2: Elbiselerimizi, oyuncaklarımızı, dolaplar, yemekler, ektiğimiz şeyler, çiçekler, masa, yeni, yemek masası, Anneannemler uzakta olduğu için Alparslan’a bakıyor, orada yaşadık, buraya geldik. Hıra beni özlemiştir diye korktum. (Hazırlık yapıldı, Elbise, Yemek, Eşyalar, Oyuncaklar, Depremsiz Yer)

Ç4: Deprem aletleri, deprem çantası, içinde elektrikler giderse lamba, yemek, çadır, evimiz yıkılırsa tamirci çağırırız. Annem hiç yaptırmadı bana, ben bilmiyorum depremde ne olur, o yüzden yaptırmadı bana. (Hazırlık yapılmadı, Yemek, Eşyalar, Deprem Çantası)

Ç5: Kıyafet almak ve bazı eşyalarımızı almak ve yemek almak. 1,1,2’yi aramak. Biz de hafif olmuştu sadece bizim okul sağlam olduğu için yıkılmadı. (Hazırlık yapılmadı, Elbise, Yemek)

Okul Öncesi Eğitim Almayan Çocukların Açıklamaları: Deprem öncesi hazırlık yaptığını söyleyen bir çocuk dışındaki çocuklar depreme yönelik hazırlık yapmamıştır.

Yine bu çocuklar depremden önce “Eşyalar”, “Depremsiz Yer” ve “Elbise” kategorilerinde hazırlık yapılmasını ifade etmişlerdir.

Bu kategorideki bazı katılımcılara ait görüşler şunlardır:

Ç6: Üstümüzü giyeceğiz, oyuncakları alıp kaçıyoruz. (Hazırlık yapılmadı, Elbise, Oyuncaklar, Depremsiz Yer)

Ç10: Mama, kuş yem, kuş yuvası, kuş çantası, pil, videoda tiktakta izledim, mama, üst, kuşlarımız öldü, balıklarımız, kedi, yılan balığı. Yıkılacak altında kalacak yoksa. Sağlam çok sağlam evlere demirli demirli. (Hazırlık yapılmadı, Elbise, Yemek, Eşyalar, Deprem Çantası, Kafes)

Ç19: Dışarı çıkmak, üstümüğü giymek, anneannemin evine gitmek. Yaptık. Üstümüğü giydik, ayakkabılarımızı, dışarı çıktık. (Hazırlık yapıldı, Eşyalar, Depremsiz Yer).

Çocuklara “Deprem anında ne yapmalıyız? ve Kendimizi nasıl koruruz?” sorusu yöneltilmiştir ve çocukların verdikleri yanıtlara Tablo 4’te yer verilmiştir.

Tema 3. Deprem Anında Yapılması Gerekenler (Tablo 4)

Tablo 4. Araştırmaya katılan çocukların deprem anında yapılması gerekenlere yönelik vermiş oldukları yanıtlar (n=24)*

Alt Kategoriler (Okul Öncesi Eğitim Alan)	f	Katılımcı Kodu
Çök Kapan Tutun	6	Ç1,Ç3,Ç4,Ç18,Ç21,Ç22
Yaşam Üçgeni	4	Ç16, Ç17,Ç21,Ç22
İhtiyaçları Almak	2	Ç2,Ç3
Haber Vermek	1	Ç14
Dışarı Kaçmak	6	Ç5,Ç14,Ç15,Ç16,Ç18,Ç21
Güvenli Alan	3	Ç2,Ç4,Ç16
Sert Cisimler	3	Ç2,Ç14,Ç15
Alt Kategoriler (Okul Öncesi Eğitim Almayan)	f	Katılımcı Kodu
Dışarı Kaçmak	9	Ç7,Ç8, Ç9,Ç11,Ç12,Ç13,Ç19, Ç20,Ç23
Kafes	2	Ç10,Ç20
İhtiyaçları Almak	1	Ç12
Güvenli Alan	3	Ç7,Ç13,Ç20
Sert Cisimler	2	Ç6,Ç24

*Çocuklar birden fazla yanıt vermiştir.

Alt Kategorilerin Açıklamaları: "Çök Kapan Tutun" kafanın korunması olarak bilinen güvenli pozisyonu, "Yaşam Üçgeni" ise sert bir nesnenin yanına sığınarak korunmayı içermektedir. "İhtiyaçları Almak" deprem anında battaniye ve şemsiye gibi temel ihtiyaçları almayı, "Dışarı Kaçmak" dışarı çıkarak kendini korumayı, "Haber Vermek" ise evde bulunanlara depremi haber vermeyi, "Kafes" özel koruma alanını saklanmayı ifade etmektedir. Deprem anında korunmayla ilgili olarak "Güvenli Alan" evin garajı, sığınak, evde özel bir bölüm, otel veya deprem riski olmayan yerler gibi güvenli yerlere sığınmayı, "Sert Cisimler" büyük dolabın içine saklanmayı, masanın altına veya çekmecelere sığınmayı içermektedir.

Okul Öncesi Eğitim Alan Çocukların Açıklamaları: Okul öncesi eğitim alan çocuklar arasında en fazla verilen yanıtlar “Çök, Kapan, Tutun”, “Dışarı çıkmak” ve “Yaşam Üçgeni” olmuştur. Çoğu çocuk deprem sırasında dışarı kaçarak korunacaklarını belirtmişlerdir.

Bu kategorideki bazı katılımcılara ait görüşler şunlardır:

Ç1: Koltukta şöyle durmamız lazım. Kafamızı şöyle yapıp koruruz yani ellerimizle. Kafamızı ayağımızı kolumuzun arasına sokarız böyle. (Çök Kapan Tutun).

Ç2: Battaniye, güçlü bir şey, bir tane güç şeyi, buzlatmak şeyi, buzdolabına girebiliriz. Sığınak, koruma şeyinde gizli bir koruma alanı yapmalıyız. Dolabın arasına gizli oda yapmalıyız. (İhtiyaçları Almak, Güvenli Alan, Sert Cisimler).

Ç15: Çekmecelerin, masaların altına filan, dolapların içine, çekmecelerin içine, ceketlerin içine, yastıkların altına. Evin dışında durmak, dışta durduğun zaman deprem geliyor. (Dışarı Kaçmak, Sert Cisimler)

Okul Öncesi Eğitim Almayan Çocukların Açıklamaları: Okul öncesi eğitim almayan çocuklar arasında en yaygın verilen yanıt “Dışarı kaçmak” tır.

Okul öncesi eğitim almayan çocukların verdikleri yanıtlara örnekler aşağıda yer almaktadır.

Ç10: Sağlam kutu, demirden metalden yapılmış, halk kutusu kırılmıyor, çok sağlam, güzel ev var, içi küçücük kırılmıyor, halk kutusunun arkadaşı. (Kafes)

Ç12: Dışarı ineriz, eşyalarımızı alıp ineriz. (Dışarı Kaçmak, İhtiyaçlar).

Ç20: Kapıyı açıp hemen dışarı gitmek lazım. Kulübenin oraya girmesi lazım. Kocaman bir yatak var onun içine girip orada korunuyorlar. (Dışarı Kaçmak, Kafes, Güvenli Alan).

Çocuklara “Mutluluk, korku, kaygı, heyecan gibi duygular vardır. Deprem anında insanlar neler hisseder?” sorusu yöneltilmiştir ve çocukların verdikleri yanıtlara Tablo 5’te yer verilmiştir.

Tema 4. Deprem Anında İnsanların Hisleri (Tablo 5)

Tablo 5. Araştırmaya katılan çocukların depremde insanların hislerine yönelik vermiş oldukları yanıtlar (n=24)*

Alt Kategoriler (Okul Öncesi Eğitim Alan)	f	Katılımcı Kodu
Korku/Üzüntü	7	Ç4,Ç5,Ç14,Ç16,Ç18,Ç21,Ç22
Telaş	6	Ç2,Ç3,Ç4,Ç14,Ç15,Ç16
Sallanma	2	Ç1,Ç17
Alt Kategoriler (Okul Öncesi Eğitim Almayan)	f	Katılımcı Kodu
Korku	7	Ç6,Ç8,Ç11,Ç12,Ç19,Ç20,Ç24
Telaş	5	Ç6, Ç9,Ç20,Ç23,Ç24
İyi	3	Ç7,Ç10,Ç13
Sallanma	2	Ç10,Ç11

*Çocuklar birden fazla yanıt vermiştir.

Alt Kategorilerin Açıklamaları: "Korku/üzüntü", deprem anında korkmayı ve üzüntü duymayı, "Telaş", telaşlı davranmayı ve çığlık atmayı, "Sallanma", başları dönmüş gibi hissetmeyi ifade etmektedir.

Okul Öncesi Eğitim Alan Çocukların Açıklamaları: Okul öncesi eğitim alan çocuklar arasında en yaygın verilen yanıtlar “Korku/Üzüntü” ve “Telaş” alt kategorileridir.

Bu kategorideki bazı katılımcılara ait görüşler şunlardır:

Ç14: Korkabilir, şaşırabilir, korkudan bağırabilir, korkudan ayakkabısını gocuğunu giyip dışarı çıkarız. Koşarak kaçanız, evler yıkılıyorsa çok hızlı gideriz. (Telaş, Korku)

Ç17: Başımız dönebilir, düşebilir. Deprem gibi hissederler. (Sallanma)

Ç22: Kötü, üzgün, çünkü evleri yıkılır. Deprem altında kalırlar. (Korku/ Üzüntü)

Okul Öncesi Eğitim Almayan Çocukların Açıklamaları: Okul öncesi eğitim almayan çocuklar da benzer biçimde “Korku” ve “Telaş” yanıtlarını vermiştir.

Bu kategorideki bazı katılımcılara ait görüşler şunlardır:

Ç7: İyi. (İyi)

Ç11: Korkarlar çünkü bizim ev sallanmıştı, korkmuşum ben. (Sallanma, Korku)

Ç20: Korkarlar, kaçarlar, çantalarını, çocuğunu alırlar. İçimden bir ses deprem olacak der. (Korku, Telaş)

Çocukların “Deprem olduktan sonra insanlar ne yapar? ve Çocuklar ne yapar?” sorularına verdikleri yanıtlar Tablo 6’da yer almaktadır.

Tema 5. Deprem Sonrası Olanlar (Tablo 6)

Tablo 6’daki Alt Kategorilerin Açıklamaları: "Ekonomik Zorluk" alt kategorisinde, insanların paralarının azalacağı, "Yardım", Kızılay vb. gibi kuruluşları arayarak yardım talep edeceği ifade edilmektedir. "Ölüm/Enkaz" depremden sonra büyüklerinin ölebileceğini ve taşın altında kalabilecekleri, "Güvenli Yer" insanların yeni taşındıkları güvenli bir evde veya çadır/cami/otel gibi yerlerde kalacakları ya da "Dışarda" olabilecekleri belirtilmektedir. Depremden sonra çocukların yemek yiyeceğin parklarda/futbol/voleybol sahalarında oynayacağını ve çocukların oyun oynayamayacağını söylemişlerdir.

Okul Öncesi Eğitim Alan Çocukların Açıklamaları: Çocuklar depremden sonra insanların güvenli bir yerde bulunacağı yanıtını yaygın olarak vermiştir. Çocukların ise deprem sonrasında en fazla yemek yiyeceğini ve parkta oyun oynayacağını söylemişlerdir.

Bu kategorideki bazı katılımcılara ait görüşler şunlardır:

Ç1: Yeni eve taşındıysa Japonya’da orası yıkılmaz. Parkta. Ya çorba ya da makarna ya da pilav. (Güvenli Yer, Yemek Yer, Parkta Oynar)

Ç14: Büyüklerimiz ölebilir evde kaldıysa. Çocuklar bağırarak taşın altında kalır. Kızılay’ı arayıp hemen çağırıp yardım edebilir doktoru. Arkadaşımız yardımcıysa koşarak yardım et bize deriz. Evlerine gidip bahçeleri varsa gidip oynarlar. Az bir şey kaldıysa onları yiyebilirler, evleri yıkılmadıysa. Küçük evler yıkılmaz. (Yardım, Ekonomik Zorluk, Ölüm/Enkaz, Güvenli Yer, Parkta Oynar)

Ç15: Güçlü olmak için çilek, muz yerler, meyve yerler yani, sebze. Parkta kendi oyuncaklarıyla oynayabilirler ama kendi toplayacak oyuncaklarını. Havuzda kalabilirler, büyük havuzda çok büyük, ama boğulabilirler bir şeyler takmak gerek boğulmamak için onları diyorum. (Güvenli Yer, Yemek Yer, Ekmek Yer, Parkta Oynar)
Okul Öncesi Eğitim Almayan Çocukların Açıklamaları: Çocuklar depremden sonra insanların güvenli bir yerde bulunacağı yanıtını vermiştir. Ancak bu yanıtı depremden sonra insanların dışarda kalacağı izlemiştir. Çocukların ise deprem sonrasında en fazla yemek yiyeceğini ifade etmişlerdir.

Bu kategorideki bazı katılımcılara ait görüşler şunlardır:

Ç10: Çadırda çok uzak bir çadırda, oyuncaklar oynarlar, malzemeler getirirler, yemek getirirler, üstler çamaşırlar getirirler, çamaşır suyu, don, üst. (Yardım, Güvenli Yer, Yemek Yer, Parkta Oynar).

Ç13: Evde kalır başka evde insanların evinde. Elma sağlıklı bir şeydir. Camide. (Güvenli Yer, Yemek yer).

Ç24: Mezar. Hiçbir yerde oynamazlar ki. (Ölüm/Enkaz, Oynamaz).

Tablo 6. Araştırmaya katılan çocukların deprem sonrası olanlara yönelik vermiş oldukları yanıtlar (n=24)*

Alt Kategoriler (Okul Öncesi Eğitim Alan)	f	Katılımcı Kodu
Yardım	2	Ç14,Ç16
Ekonomik Zorluk	3	Ç2,Ç14,Ç21
Ölüm/Enkaz	3	Ç14,Ç16,Ç18
Güvenli Yer	11	Ç1,Ç2,Ç3,Ç4,Ç5,Ç13,Ç14,Ç15,Ç16,Ç17,Ç22
Dışarıda Kalma	2	Ç17,Ç21
Yemek/Ekmek Yer	8	Ç1,Ç2,Ç3,Ç4,Ç5,Ç15,Ç16,Ç22
Parkta Oynar	8	Ç1,Ç2,Ç3,Ç5,Ç14,Ç15,Ç18,Ç21
Oynamaz	1	Ç4
Alt Kategoriler (Okul Öncesi Eğitim Almayan)	f	Katılımcı Kodu
Yardım	2	Ç10,Ç11
Ölüm/Enkaz	3	Ç8,Ç9,Ç24
Güvenli Yer	6	Ç9,Ç10,Ç13,Ç19,Ç20,Ç23
Dışarıda Kalma	5	Ç6,Ç7,Ç11,Ç12,Ç20
Yemek Yer	8	Ç6,Ç7,Ç9,Ç10,Ç13,Ç19,Ç20,Ç23
Parkta Oynar	4	Ç6,Ç8,Ç10,Ç19
Oynamaz	1	Ç24

*Çocuklar birden fazla yanıt vermiştir.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Araştırma sonucunda, okul öncesi eğitim almış çocukların, depremin nedenine coğrafi açıklamalar getirdikleri; depremden önce hazırlık konusunda bilinçli ve çeşitli hazırlıklar yapmaya daha eğilimli oldukları; deprem anında "Çök, Kapan, Tutun" ve "Yaşam Üçgeni" gibi önlemleri belirttikleri görülmüştür. Ancak her iki grupta yer alan çocuklar, depremin nedenini bilmediklerini, deprem öncesinde herhangi bir hazırlık yapmadıklarını ve deprem anında dışarı çıkmanın ve kaçmanın bir korunma yöntemi olduğunu ifade etmişlerdir.

Okul öncesi eğitim alan ve almayan çocukların, depremin nedenini anlama konusundaki yanıtları karşılaştırıldığında bazı benzerlikler ve farklılıklar görülmektedir. Her iki grupta yer alan çocukların çoğunluğu depremin nedenini bilmediğini söylemiştir ki bu durum, dikkat çekicidir. Yanıt veren çocuklar, depremin nedenlerini coğrafi faktörler, dini gerekçeler, başka yerlerden etkilenme ve fiziksel sonuçlar olarak sıralamıştır. Karşılaştırma yapıldığında, okul öncesi eğitim almış çocuklar arasında depremin nedenini coğrafi olarak açıklayan çocuk sayısı daha fazladır. Eğitim alan çocuklardan sayı az da olsa depremin nedenini coğrafi faktörlerle açıklamaları, okul öncesi eğitimle ilgili olduğunu düşündürmektedir. Araştırmanın sonuçlarıyla benzer biçimde yapılan bir çalışmada, anaokulunda eğitim gören çocukların yalnızca %9'unun yer kabuğuyla ilgili doğru bilgi verdiği belirlenmiştir. Diğer yanıtların genellikle depremin sonuçlarına odaklandığı ve depremin nedenleri konusunda yeterli bilgiye sahip olunmadığı gözlemlenmiştir (Çelik vd., 2016). Okul öncesi eğitim kurumuna devam eden çocuklarla yapılan bir çalışmada çocuklar, depremin nedenine yönelik sırasıyla "bilmiyorum, evlerin kırılması için" gibi yanıtlar vermişlerdir (Sapsağlam, 2019). Yine okul öncesi çocuklarla yapılan bir çalışmada depremin nedenini açıklayan soruya yalnızca %20'sinin doğru yanıt verdiği görülmüştür

(Akman ve Yıldırım, 2022). Çocukların depremin nedeniyle ilgili bilgi eksikliğinin, konunun soyut olması ve çocukların bilişsel gelişim düzeyleri ile ilişkili olduğu düşünülmektedir. Piaget'in bilişsel gelişim teorisine göre, 5-6 yaş grubu çocuklar işlem öncesi dönemde bulunmaktadır. Bu döneme işlem öncesi evre denmesinin nedeni, çocukların henüz bazı mantıksal kuralları ve işlemleri anlayamamalarıdır. Bu dönemdeki çocuklar sebep-sonuç ilişkilerini mantıktan ziyade görünür durumlara dayandırarak kurar ve anlık düşünme eğilimindedirler (İşcanoğlu, 2021). Kavramaları basit ve sınırlıdır. Ayrıca, bu dönemdeki çocuklar benmerkezcidir; başkalarının bakış açılarını anlamakta zorlanırlar çünkü değerlendirme ve görüş açılarındaki sınırlıdır. Bu dönemin diğer önemli özelliklerinden biri de fenomenolojik nedenselliğin ön planda olmasıdır. Örneğin, bir çocuk depremin nedenini kendisiyle ilişkilendirebilir ve "Depremin sebebi benim" gibi düşünceler geliştirebilir (Elibol, 2014). Bu açılardan soyut kavramların somut örneklerle açıklanması ve etkinliklerin çocukların yaş ve gelişim seviyelerine uygun şekilde düzenlenmesi, çocuklarda deprem konusunda bilinç oluşturmak açısından büyük öneme sahiptir (Gelir, 2021). Bu noktaya dikkat edilerek hazırlanan bir proje kapsamındaki uygulamaların ardından, çocukların deprem bilgi düzeylerinin %24'ten %90'lara yükseldiği tespit edilmiştir (Tuncer vd., 2021). Ayrıca okul öncesi eğitim alan (n=2) ve almayan (n=3) çocukların depremin nedenlerini dini inançlara dayalı olarak açıklaması dikkati çekmektedir. Soyut bir kavram olan dinin bu yaştaki çocuklar tarafından dile getirilmesi aile üyelerinden, çevrelerinden veya medyadan vb. duymuş olabileceklerini akla getirmektedir. Yine bu dönemdeki çocukların depremin nedenini somut olarak fiziksel sonuçlarına bağlamaları beklenen bir durumdur. Beş ile altı yaş arasındaki çocuklar, soyut kavramları anlamlandırmakta zorlandıkları için somut olaylara odaklanmaktadır (Leung vd., 2024). Konuyla ilgili ortaokul öğrencileri ile yapılan bir çalışmada da çocukların depremin olma sebebini dini perspektiften değerlendirdikleri gözlemlenmektedir (Doğan vd., 2021). Çocukların deprem hazırlıklarına verdiği yanıtlar karşılaştırıldığında çeşitli farklılıklar ve benzerlikler görülmektedir. Okul öncesi eğitime devam eden çocuklar "Elbise", "Yemek", "Eşyalar", "Ayakkabı", "Deprem Çantası", "Oyuncaklar", "Kaçmak", "Haber Vermek", "Yardım İstemek" ve "Depremsiz Yer" gibi çeşitli alt kategorilerde hazırlıklar belirtilmiştir. Bu yanıtlar, çocukların geniş bir yelpazede hazırlık yapma eğiliminde olduğunu göstermektedir. Çocuklar, hazırlık yaparken detaylı açıklamalarda bulunmuştur. Örneğin, "Eşyalar" alt kategorisinde çocuklar, kuş çantası, lazım olan eşyalar ve battaniye gibi spesifik öğeleri belirtmiştir. Bazı çocuklar ise deprem çantası, deprem aletleri ve lamba gibi bilinçli ve önemli hazırlıkların yapılması gerektiğini ifade etmiştir. Okul öncesi eğitim almayan çocuklar arasında, deprem öncesi hazırlık yapma eğilimi düşüktür. Bu çocuklar "Elbise", "Yemek", "Eşyalar", "Ayakkabı", "Deprem Çantası", "Oyuncaklar", "Kaçmak", "Deprem Kafesi" gibi çeşitli alt kategorilerde hazırlıklar belirtmiştir. Ancak, bu alt kategorilerde yanıt veren çocuk sayısı, okul öncesi eğitim alan çocuklara oranla daha düşüktür. Hazırlıklar konusundaki detaylar, okul öncesi eğitim almış çocuklara göre daha sınırlıdır. Okul öncesi eğitim almayan çocukların, deprem aletleri, lamba gibi bilinçli deprem hazırlıklarını gösteren materyallerin yanıtlanmadığı, genellikle daha basit hazırlıkların söylendiği görülmektedir. Okul öncesi eğitim alan çocuklar, depreme hazırlık yapma konusunda daha bilinçli ve çeşitli hazırlıklar yapma eğilimindedir. Ayrıca okul öncesi eğitim alan çocuklardan beşinin depreme hazırlık yaptığı, okul öncesi eğitim almayan çocuklardan ise yalnızca birinin deprem öncesinde hazırlık yaptığı belirlenmiştir. Eğitim, afetlerin her türlü olumsuz etkilerini azaltmada kritik bir rol oynar (Cvetković vd., 2015). Okul öncesi eğitimde çocukların, afetlere hazırlıklı olmaları ve panik yapmamaları için gerekli bilgi ve tatbiki eğitimleri almaları önemlidir (Doğan ve Kırkincioglu, 2020). Ancak alan yazında okul öncesi eğitim programlarında afetlere karşı hazırlıklı olmanın önemine yeterince vurgu yapılmadığı ifade edilmektedir (Çelik vd., 2016; İnal ve Özcebe, 2020). Konuyla ilgili yapılan bir çalışmada okul öncesi eğitime devam eden çocukların 'Deprem çantası nedir?' sorusuna %25'inin doğru cevap verdiği, yansının çantayı sadece genel bir çanta olarak algıladığı ve %13,6'sının konu hakkında bilgisiz olduğu görülmüştür (Çelik vd., 2016). Afetlerin etkileri, yetersiz hazırlık durumunda büyük hasara yol açabilir; bu nedenle toplumun her kesiminin bilinçli olması gerekmektedir (Akman ve Yıldırım, 2022; Doğan ve Kırkincioglu, 2020). Bilinmeyen konulardan korkan çocuklar için eğitimde afetlere ve korunmaya odaklanmak gerekir (Karabulut ve Bekler, 2019). Ayrıca okul öncesi eğitim, aile katılımı aracılığıyla ailelerin bilinçlenmesine katkıda bulunur; çocuklar da okulda öğrendikleri bilgileri aileleriyle uygulama fırsatı bulurlar. Aile katılımı sayesinde, aileler okulla birlikte iş birliği yaparak ortak hedeflere odaklanır ve eğitim sürecinde tutarlılık sağlanır (Dağoğlu, 2023; Göktaş ve Gülay Ogelman, 2016; Tezel Şahin ve Ünver, 2005). Bu durum, çocuğun okuldaki öğrenimlerinin kalıcılığını destekler (Güleç ve Genç, 2010). Hem okul öncesi eğitim kurumlarında depreme hazırlık konularına yer verilmesi, gerekli hazırlıkların yapılması hem de ailelerin bu konuda çocuklarına bilgi vermesi, hazırlık yapmaları, rol-model olmaları önemlidir.

Okul öncesi eğitim alan ve almayan çocukların, deprem anında yapılması gereken ve korunmaya yönelik verdikleri yanıtlarda farklılıklar ve benzerlikler gözlemlenmiştir. Her iki grupta yer alan çocuklar, deprem anında korunma yöntemlerini düşünmüş ve belirli önerilerde bulunmuştur. Okul öncesi eğitime devam eden çocuklar, deprem anında başlarını korumak için çömelme ve kapanma eylemlerini içeren "Çök, Kapan, Tutun" yöntemi

ile sert bir cismin yanına sığınarak, koltukların yanına eğilerek veya benzer güvenli yerlere gitmeyi ifade eden "Yaşam Üçgeni" yöntemini önermiştir. Çocuklar, korunma yöntemlerini detaylı bir şekilde anlatmışlardır. Örneğin, çekmecelerin altına saklanmak, masaların altına geçmek, dolapların içine girmek gibi ayrıntılar verilmiştir. Ancak okul öncesi eğitim alan bazı çocuklar, deprem anında evin dışına çıkmanın bir korunma yöntemi olduğunu ifade etmişlerdir. Okul öncesi eğitim almayan çocuklar, deprem anında kaçmanın ve evin dışına çıkmanın önemli bir korunma yöntemi olduğunu, evin dışında güvenli alanlara gitmeyi ve kafes gibi korunma alanlarına sığınmayı önermişlerdir. Okul öncesi eğitim almamış çocuklar, depremden korunma yöntemlerini daha genel ve sınırlı bir biçimde ifade etmişlerdir. Okul öncesi eğitim alan çocuklardan farklı olarak "Çök, Kapan, Tutun" ve "Yaşam Üçgeni" yöntemlerinden hiç söz etmemişlerdir. Bununla birlikte, her iki grupta yer alan çocuklar deprem anında dışarı çıkmanın önemli bir korunma yöntemi olduğunu belirtmiştir. Oysa deprem sırasında paniikle dışarıya çıkmak yerine sakin kalarak güvenli bir alanda beklemek gereklidir (Türk, 2022). Deprem anında, önceden belirlenen noktalarda panik yapmadan ve hızlı hareket ederek yaşam üçgeni kurulmalıdır (Tonak & Kitiş, 2020). Depremin nerede ve ne zaman olacağı bilinmediği için, günlük yaşamda her alanda yaşam üçgeni oluşturulabilecek alanlar belirlenmelidir. Bu alanlar, ezilse dahi tamamen yıkılmayacak bulaşık makinesi, çamaşır makinesi ve çelik dolaplar gibi sağlam eşyaların etrafında olmalıdır (Pakalın & Mersin, 2023; Türk, 2022). Yaşam üçgeni, deprem sırasında yıkılan binalarda hayatta kalmayı sağlayan boşlukları ifade eder. Kapalı mekânlarda deprem anında nerede ve nasıl durulması gerektiğiyle ilgili önemli bir kavramdır (Demirci & Yıldırım, 2015).

Deprem sırasında bireylerin, sarsıntı başladığında sağlam bir nesnenin altına veya yanına geçerek çömelmeleri, sırtları pencereye dönük olacak şekilde kapanmaları ve başlarını düşen cisimlerden korumaları gerekmektedir. Deprem bitene kadar sallanan nesneyle birlikte hareket edebilmek için bu nesneye tutunulmalıdır. Bu, "Çök-Kapan-Tutun" yöntemi olarak bilinmektedir (Pakalın & Mersin, 2023; Tonak & Kitiş, 2020). Bu pozisyonda yere çökülerek sağlam bir nesnenin altına veya yanına geçilmeli, baş ve boyun korunacak şekilde kapanmalı ve sallantı süresince nesneye sıkıca tutunulmalıdır. Bu yöntem, vücut hedefini küçültmek ve düşen cisimlerden korunmak için en etkili yollardan biridir (Pakalın & Mersin, 2023; Türk, 2022). Ayrıca, deprem sırasında yaşam üçgeni oluşturmak ve hareket edebilecek eşyalardan uzak durmak önemlidir. Koltuk, kanepeler, masa gibi mobilyaların yanında yaşam üçgeni oluşturulmalı ve Çök-Kapan-Tutun pozisyonu alınmalıdır (Usta, 2022). Ancak, yapılan bir araştırmada öğrencilerin yalnızca %17,3'ünün deprem sırasında yaşam üçgeni oluşturma konusunda yeterli bilgiye sahip olduğu, %28,2'sinin ise bu konuda hiçbir bilgiye sahip olmadığı belirlenmiştir. "Çök-kapan-tutun" hareketiyle ilgili olarak, öğrencilerin %46,8'i bu konuda yeterli bilgiye sahip olduklarını, %34,9'u ise hareketi tarif edebilecek kadar bildiklerini ifade etmiştir. Genel olarak, öğrenciler "çök-kapan-tutun" hareketi, cenin pozisyonu, deprem çantası, deprem sigortası ve yaşam üçgeni kavramları hakkında %53,2 ile %82,7 arasında değişen oranlarda yetersiz bilgiye sahiptir (Demirci ve Yıldırım, 2015). Ayrıca, 6 Şubat Kahramanmaraş depremlerinden sonra okul öncesi öğretmenlerinin, çocuklarla depremle ilgili etkinliklere daha fazla yer verdikleri tespit edilmiştir. Bu etkinlikler arasında yaşam üçgeni oluşturma, çök-kapan-tutun hareketi, deprem çantası hazırlama ve deprem anında yapılacaklara dair çalışmalar bulunmaktadır (Özoruç & Sığırtmaç, 2024). Bu sonuçlar, depremle ilgili çocuklara yönelik bilinçlendirme ve eğitimle daha etkili korunma stratejileri geliştirebileceğini göstermektedir. Okul öncesi dönemdeki çocuklarla gerçekleştirilen çalışmalar, çocukların genel deprem bilgisine sahip olmalarına karşın deprem anındaki doğru davranışlara ilişkin ciddi eksikliklerinin olduğunu ortaya koymuştur (Akman & Yıldırım, 2022; Çelik vd., 2016; Doğan & Kırkıncıoğlu, 2020; Sapsağlam, 2019). Çocuklar, deprem anında en fazla etkilenen gruplardan biridir (Çakır & Atalay, 2020). Medyada yer alan felaket haberleri, çocuklarda depremden korunmanın zor olduğu düşüncesini oluşturabilir (Özdemir vd., 2001). Gerekli önlemlerin alınmadığı durumlarda depremin, çocuklara-yetişkinlere zarar verebileceği anlatılmalıdır (Özkorkmaz vd., 2023). Çocuklara, deprem sırasında yapılması gerekenlere dair açıklamalar yapmak gereklidir (Aral, 2023). Deprem anında doğru davranışları göstermek için deprem tatbikatları, güvenli bölgeleri belirleme, riskli alanları tespit etme, deprem simülasyonları ve eğitimler oldukça önemlidir (Özkorkmaz vd., 2023).

Okul öncesi eğitim alan ve almayan çocukların, deprem anında insanların ne hissedeceğine yönelik verdikleri yanıtlarda bazı benzerlikler ve farklılıklar vardır. Her iki grupta yer alan çocuklar, deprem anında insanların korku hissedeceğini ve telaşlı olacağını ifade etmiştir. Korku, çocuklar arasında ortak bir algıyı yansıtmaktadır. Okul öncesi eğitim alan çocuklar, korku ve üzüntü gibi farklı duyguların bir arada olabileceğini belirtmişlerdir. İtalya'da yapılan bir araştırmada, çocukların deprem deneyimlerinde korkunun üzüntüden daha baskın olduğu ve korkuyla baş etme stratejilerinin öncelikli olduğu bulunmuştur. Destek arama stratejisi, çocukların depremle ilgili korku ve üzüntülerini azaltmada en etkili yöntem olarak belirlenmiştir, uyum sağlama stratejisi ise ikinci sırada yer almaktadır (Raccanello vd., 2021).

Yine her iki grupta bulunan çocuklar, deprem anında insanların sallandığını hissedebileceklerini anlatmıştır. Okul öncesi eğitim almayan bazı çocukların, insanlar deprem anında iyi hisseder yanıtını vermesi

kendini ifade açısından yetersiz olduklarını düşündürmektedir. Bu durum, dil ve ifade becerilerindeki farklılıklara işaret edebilir. Bu farklılıklar ve benzerlikler, eğitim seviyesinin çocukların duygusal tepkilerini, ifade becerilerini ve olaylara dair algılarını nasıl etkileyebileceği konusunda önemli bir perspektif sunmaktadır. Çocukların dil gelişimi, sosyal-duygusal ilerlemelerini etkiler ve okul öncesi eğitim kurumları, çocukların dil ve sosyal-duygusal yeteneklerini artırmada önemli bir rol oynar (Kalland & Linnavalli, 2023; Kerch vd., 2020). Okul öncesi eğitimde yaygın olarak kullanılan oyun etkinlikleri (Durualp & Aral, 2010; Yıldız Bıçakçı & Durualp, 2016), çocuk kitapları (Uslu, 2020) ve müzik eğitimi etkinlikleri (Bayrak Çelik, 2020), çocukların sosyal-duygusal ve dil gelişimine olumlu bir katkıda bulunur. Aile katılım etkinlikleri, çocukların kelime dağarcığını artırmada etkilidir (Van Voorhis vd., 2013). Okul öncesi eğitim, çocukların sosyal-duygusal ve dil becerilerini geliştirmelerine katkı sağlarken, eğitim almayan çocukların ifade konusunda eksik kaldıkları düşünülebilir.

Okul öncesi eğitim alan ve almayan çocukların deprem sonrasında insanların ve çocukların yaptıklarına dair verdikleri yanıtlarda benzerlikler ve farklılıklar belirlenmiştir. Her iki grupta yer alan çocuklar deprem sonrasında yardım almanın önemli olduğunu belirtmiştir. Kızılay'ı aramak ve yardım etmek gibi yanıtlar verilmiştir. Bu, yardım alma ve paylaşma konularında çocukların bilinçli olduğunu gösterir. Depremden sonra insanların güvenli bir evde veya çadırlarda kalacağını, tüm çocuklar belirtmişlerdir. Bu yanıtlar, çocukların deprem sonrasında güvenli bir yerde bulunma ihtiyacını anladıklarını gösterir. Çocuklar, deprem sonrasında camilerde veya dışarıda kalılabileceğini ifade etmişlerdir. Bu yanıt, çocukların deprem nedeniyle yaşam koşullarının değişebileceği bilincini yansıtabilir. Okul öncesi eğitim alan ve almayan çocuklar arasında, büyüklerin ölebileceği ve enkaz altında kalabileceği konusunda bir farkındalık bulunmaktadır. Bu da çocukların depremin zararlarını anlamış olabileceklerini gösterir. Okul öncesi eğitim alan çocuklar arasında, para az olsa bile yemek bulabilecekleri belirtilmiştir. Bu yanıtlar, çocukların deprem sonrasında insanların ekonomik zorluklar yaşayabileceği konusunda bilgili olduğunu göstermektedir. Demir ve Kale'nin (2023) araştırma sonuçlarına göre, okul öncesi eğitim almış çocukların sözel, sayısal ve sözel olmayan muhakeme yetenek düzeyleri, eğitim almayanlara kıyasla anlamlı ölçüde yüksektir. Bu sonuçlar, okul öncesi eğitimin bilişsel gelişim üzerinde olumlu bir etkisi olduğunu desteklemektedir. Diğer araştırmalarda, okul öncesi eğitimde kullanılan fen eğitiminin, çocukların düşünme becerilerini geliştirmeye, analiz yapmaya, sınamaya, değerlendirmeye yönlendirdiği ve bu sayede problem çözme yetenekleri, bilimsel düşünce ve çok yönlü düşünme gibi yaşamları boyunca gereken temel bilgileri kazandırdığı belirtilmiştir (Bayar, 2023; Karamustafaoglu & Kandaz, 2006). Her iki gruptaki çocuklar, deprem sonrasında yemek yeme ihtiyacını ve oyun oynama isteğini dile getirmiştir. Bu, günlük yaşamlarına devam etme arzularını göstermektedir. Beş-altı yaşlarındaki çocukların en temel gereksinimleri beslenme (Oğuz & Derin, 2013) ve oyundur (Bekmezci & Özkan, 2015). Bu dönemde beslenme, çocuğun gelişimini etkileyen önemli bir faktördür. Beslenme, çocuğun sağlıklı büyüme ve gelişmesi için kritik bir rol oynar (Öztürk ve Türker, 2021). Oyun ise bu yaş grubundaki çocuklar için en etkili öğrenme yöntemidir. Oyun, çocukların kendilerini ifade ettiği, kritik düşünme becerilerini geliştirdiği ve iç dünyalarını keşfettiği temel bir araçtır. Araştırmalar, oyunun öz düzenleme, bellek, dil becerileri ve sosyal yetenekler gibi önemli alanlarda gelişime katkı sağladığını göstermektedir (Aslan & Halli, 2022; Avan vd., 2020; Ülkü, 2023; Yalçın, 2024). Bu nedenle, çocukların sağlıklı gelişimi için oyunun önemi büyüktür (Durualp & Aral, 2010; MEB, 2024).

Araştırmanın sonunda, ortaya çıkan sonuçlar çerçevesinde şu öneriler yapılabilir:

Okul öncesi eğitim programlarından başlayarak, her eğitim kademesinde depremin nedenleri ve etkileriyle ilgili daha kapsamlı içerikler eklenebilir. Deprem konuları, çocukların aktif katılımını teşvik eden etkileşimli öğrenme yöntemleriyle işlenebilir. Çocuklara, depremin nedenleri ve sonuçları hakkında somut örneklerle pratik yapma fırsatı verilebilir. Okul yönetimleri ve yerel yönetimler, depremin nedenleri ve etkileri konusunda toplumsal farkındalığı artırmak için kampanyalar düzenleyebilir. Bu kampanyalar, ebeveynleri ve toplumun diğer üyelerini de deprem konusunda bilinçlendirmeyi hedefleyebilir. Okullarda düzenli olarak deprem tatbikatları gerçekleştirilebilir ve özellikle deprem sırasında nasıl davranılacağı hayat kurtarıcı önlemler konusunda vb. ailelere de bu konuda bilgi sunabilir. Kamu kurumları, okul öncesi eğitimi teşvik eden kampanyalar düzenleyerek toplumun bu konudaki bilincini artırabilir. Çocukların erken yaşlarda eğitim almaları sağlanabilir ve önemi anlatılabilir.

Kaynaklar

Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (2023). 2022 Yılı doğa kaynaklı olay istatistikleri. T.C. İç İşleri Bakanlığı, Risk Belirleme ve Önlem Daire Başkanlığı.

- https://www.afad.gov.tr/kurumlar/afad.gov.tr/e_Kutuphane/Istatistikler/2022-Yili-Doga-Kaynakli-Olay-Istatistikleri.pdf
- Akman, A., & Yıldırım, S. (2022). Okulöncesi öğrencilerinde afet yönetimine dair bir gözlem: Iğdır'da bir ilkokul örneği. *Anasay* (21), 341-355. <https://doi.org/10.33404/anasay.1156639>
- Aral, N. (2023). Depremin çocuklar üzerindeki etkileri. *Çocuk ve Gelişim Dergisi*, 6 (11), 93-105.
- Aslan, A., & Halli, E. (2022). *Çocuklarda rekreatif aktivite*. In F. Güven (Ed.), *Rekreasyon ve spor* (ss. 31-41). Efe Akademi Yayınları. <https://books.google.com.tr/books?hl=tr&lr=&id=b5-YEAAAQBAJ&oi=fnd&pg=PA31>
- Avan, H., Koç, E. T., & Vural, B. (2020). Çocukla Terapötik İletişim ve Oyun. *Karşibir Abi Evran Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 1(2), 62-69.
- Baltacı, A. (2018). Nitel araştırmalarda örnekleme yöntemleri ve örnek hacmi sorunsalı üzerine kavramsal bir inceleme. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(1), 231-274.
- Bayar, M. E. (2023). Erken çocukluk dönemi fen eğitimi ve çocukların bilişsel gelişimi. *Türkiye Mesleki ve Sosyal Bilimler Dergisi*, (11), 53-66. <https://doi.org/10.46236/jovosst.1228326>
- Bayrak Çelik, S. (2020). Okul öncesi öğretmenlerinin müzik eğitimi hakkında görüşlerinin incelenmesi. *Kesit Akademi Dergisi*, 6(25), 543-554.
- Bekmezci, H., & Özkan, H. (2015). Oyun ve oyuncağın çocuk sağlığına etkisi. *İzmir Dr. Behçet Uz Çocuk Hastalıkları Dergisi*, 5(2), 81-87. <https://gobeklitepejournal.com/index.php/pub/article/view/43>
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, K. E., Akgün, E. Ö., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2011). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Pegem Akademi Yayıncılık.
- Cvetković, V. M., Dragičević, S., Petrović, M., Mijalković, S., Jakovljević, V., & Gačić, J. (2015). Knowledge and perception of secondary school students in Belgrade about earthquakes as natural disasters. *Polish journal of environmental studies*, 24(4), 1553-1561. [10.15244/pjoes/39702](https://doi.org/10.15244/pjoes/39702)
- Çakır, Ö., & Atalay, G. (2020). Afetlerde özel gereksinimli grup olarak yaşlılar. *Resilience*, 4(1), 169- 186. <https://doi.org/10.32569/resilience.630540>
- Çelik, I., Dur, D., & Bayar, M. E. (2016). Okul öncesi dönem çocuklarında deprem algısı (Ağrı ili örneği). *Turan-Sam* 8, 63-69.
- Dağoğlu, E. (2023). *Okul öncesi öğretmenlerinin anne baba kaynaklı yıldırma davranışlarına maruz kalma düzeyleri ve uyguladıkları aile katılım stratejileri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Tez No. 810267) [Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Dedeal, A. B., & Ertem, H. Y. (2023). Investigation of the role of preschool education on readiness in primary school according to the views of classroom teachers. *Route Educational ve Social Science Journal*, 10(5), 54-70. <http://dx.doi.org/10.17121/ressjournal.3444>
- Demir, S., & Kale, M. (2023). Okul öncesi eğitim durumlarına göre öğrencilerin ilkokula hazırbulunuşluk düzeylerinin belirlenmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 21(1), 78-96. <https://doi.org/10.37217/tebd.1187736>
- Demirci, A., & Yıldırım, S. (2015). İstanbul'da ortaöğretim öğrencilerinin deprem bilincinin değerlendirilmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 45(207), 89-118.
- Doğan, F. & Kırkıncıoğlu, M. (2020). Okul öncesi çocuklarda (4-6 yaş) deprem, yangın ve tahliye konusunda durum tespitinin yapılması. *İSG Akademik*, 2(2), 145-159.
- Doğan, M., Nacaroğlu, O., & Ablak, S. (2021). Sivrice depremini yaşamış ortaokul öğrencilerinin depreme ilişkin metaforik algılarının incelenmesi: Malatya ili örneği. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, (51), 384-402. <https://doi.org/10.53444/deubefd.885116>
- Duruoalp, E., & Aral, N. (2010). Altı yaşındaki çocukların sosyal becerilerine oyun temelli sosyal beceri eğitiminin etkisinin incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 39, 160-172.
- Edemen, M., Okay, M., Tugrul, R., Kurt, M. Ş., Bircan, O., Yoldaş, H., ... & Aslan, A. (2023). Deprem nedir? Nasıl oluşur? Türkiye'de olmuş depremler ve etkileri nelerdir? Depremlere karşı alınabilecek tedbirler hususunda öneriler. *International Journal of Social and Humanities Sciences Research (IJSHSR)*, 10(93), 719-734.
- Elibol, F. (2014). Bebeklerde bilişsel gelişim. İçinde N. Metin, F. Turan ve A. İ. Yükselen (Ed.), Her yönüyle okul öncesi eğitim 1 (s. 161-162).
- Fetih, L. & Gülay, H. (2011). The effect of earthquake awareness development program (EADP) on 6 years old children. *International Online Journal of Educational Sciences*, 3(2), 663- 678. https://iojes.net/?mod=makale_tr_ozetvemakale_id=41293
- Gelir, İ. (2021). Okul öncesi öğretmen ve çocuklar arasında gerçekleşen diyalogların doğal afetler ve afetlerle ilişkili akademik kavram öğrenmelerine etkisinin incelenmesi. *Uluslararası Erken Çocukluk Eğitimi Çalışmaları Dergisi*, 6(2), 1-13.

- Göktaş, İ., & Gülay Ogelman, H. (2016). Aile katılımı ve sosyal beceri eğitimi programlarının tek başına ve birlikte 4-5 yaş çocuklarının sosyal becerileri üzerindeki etkisinin incelenmesi, *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(1), 415- 438
- Gray Deering, C. (2000). A cognitive developmental approach to understanding how children cope with disasters. *Journal of Child and Adolescent Psychiatric Nursing*, 13, 7– 15.
- Güçlüer, D. E. (2023). Millî güvenlik meselesi olarak deprem. *Avrasya Dosyası*, 14(1), 192-205.
- Güleç, H. Ç., & Genç, S. Z. (2010). Okul öncesi eğitim kurumlarındaki okul aile iş birliği hakkında öğretmenler ve ailelerin görüşlerinin değerlendirilmesi. *Eğitim ve Bilim*, 35(155), 158-171.
- Güvelioğlu, E., & Erden, F. T. (2023). Disaster education for young children: a systematic review and thematic analysis. *Sakarya University Journal of Education*, 13(4), 574-591. <https://doi.org/10.19126/suje.1332070>
- Izadkhah, Y. O., & Heshmati, V. (2007, May). Applicable methods in teaching earthquakes to preschool children. In Proceedings of fifth international conference on seismology and earthquake engineering, Iran.
- İnal, E., & Özcebe, L. H. (2020). Okul öncesi eğitimin güvenli yaşam kültürü kapsamında değerlendirilmesi. *Uluslararası Erken Çocukluk Eğitimi Çalışmaları Dergisi*, 4(2), 1-14.
- İşcanoğlu, Z. (2021). Sembollerle düşünme: Temsilin gelişimi. İçinde M. Sayıl (Ed.), *Çocuklar nasıl düşünür? Bilişsel gelişim ve bireysel farklılıklar* (5. basımdan çeviri, s. 165). Nobel.
- Kalland, M., & Linnavalli, T. (2023). Associations between social-emotional and language development in preschool children. Results from a study testing the rationale for an intervention. *Scandinavian Journal of Educational Research*, 67(5), 791-804. <https://doi.org/10.1080/00313831.2022.2070926>
- Karabulut, D., & Bekler, T. (2019). Doğal afetlerin çocuklar ve ergenler üzerindeki etkileri. *Doğal Afetler ve Çevre Dergisi*, 5 (2), 368-376. <https://doi.org/10.21324/dacd.500356>
- Karamustafaoğlu, S., & Kandaz, U. (2006). Okul öncesi eğitimde fen etkinliklerinde kullanılan öğretim yöntemleri ve karşılaşılan güçlükler. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26(1), 65-81.
- Kerch, C. J., Donovan, C. A., Ernest, J. M., Strichic, T., & Winchester, J. (2020). An exploration of language and social-emotional development of children with and without disabilities in a statewide pre-kindergarten program. *Education and Treatment of Children*, 43(1), 7–19. <https://doi.org/10.1007/s43494-020-00002-6>
- Leung, S. K., Wu, J., & Li, J. W. (2024). Children's knowledge construction of computational thinking in a play-based classroom. *Early Child Development and Care*, 194(2), 208-229. <https://doi.org/10.1080/03004430.2023.2299405>
- Liquin, E. G., & Gopnik, A. (2022). Children are more exploratory and learn more than adults in an approach-avoid task. *Cognition*, 218, 104940. [10.1016/j.cognition.2021.104940](https://doi.org/10.1016/j.cognition.2021.104940)
- Millî Eğitim Bakanlığı (2024). Temel Eğitim Genel Müdürlüğü, Okul Öncesi Eğitim Programı. <https://tegm.meb.gov.tr/dosya/okuloncesi/guncellenenokuloncesiegitimprogrami.pdf>
- Morris, K. A. N., & Edwards, M. T. (2008). Disaster risk reduction and vulnerable populations in Jamaica: Protecting children within the comprehensive disaster management framework. *Children Youth and Environments*, 18(1), 389-407. <https://www.jstor.org/stable/10.7721/chilyoutenvi.18.1.0389>
- Oğuz, Ş., & Önay Derin, D. (2013). Okul öncesi eğitim kurumlarına devam etmekte olan 60-72 aylık çocukların beslenme alışkanlıkları: öğretmen görüşlerinin değerlendirilmesi. *Türk Bilim Araştırma Vakfı Bilim Dergisi*, 6(1), 1-10.
- Özdaş, A. (2021). Depremler ve yapılar. *Yapı*, 459, 30-35.
- Özdemir, Ü., Ertürk, M., Güner, İ., & Koca M.K. (2001). İlköğretimde deprem ve depremin zararlarından korunma yollarının önemi. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 7(7).
- Özkorkmaz, H., Türk, M. M., Taşyürek, K., Taşyürek, M., Baran, S., & Güler, T. (2023). 7. sınıf öğrencilerinin deprem hakkındaki farkındalıklarının incelenmesi. *International Journal of Social and Humanities Sciences Research*, 10(96), 1346-1362. <https://doi.org/10.5281/zenodo.8112114>
- Özoruç, N., & Sığırtaç, A. D. (2024). Okul öncesi öğretmenlerinin deprem kaygısı ve eğitim öğretim sürecine yansımaları. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 33(1), 380-396. <https://doi.org/10.35379/cusosbil.1400448>
- Öztürk, N., & Türker, P. (2021). Okul öncesi dönemde çocuklardaki farklı yeme davranışları ve ebeveyn faktörlerinin bu davranışlara etkisi. *Başkent Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 6(1), 1-14.
- Pakalın, B., & Mersin, F. (2023). Depreme hazırlar mı? Özel gereksinimli bireylerin deprem anında güvenliği. *İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 8(2), 795-802.
- Proulx, K., & Aboud, F. (2019). Disaster risk reduction in early childhood education: Effects on preschool quality and child outcomes. *International Journal of Educational Development*, 66, 1-7. <https://doi.org/10.1016/j.ijedudev.2019.01.007>

- Raccanello, D., Barnaba, V., Rocca, E., Vicentini, G., Hall, R., & Burro, R. (2021). Adults' expectations on children's earthquake-related emotions and coping strategies. *Psychology, Health ve Medicine*, 26(5), 571-583. <https://doi.org/10.1080/13548506.2020.1800057>
- Rentzou, K. (2024). Professional occupational activities and functions of Greek infant-toddler educators: Roles and responsibilities. *Journal of Childhood, Education and Society*, 5(1), 146-160. <https://doi.org/10.37291/2717638X.202451318>
- Santos-Reyes, J., Santos-Reyes, G., Gouzeva, T., & Velazquez-Martinez, D. (2017). Schoolchildren's earthquake knowledge, preparedness, and risk perception of a seismic-prone region of Mexico. *Human and Ecological Risk Assessment: An International Journal*, 23(3), 494-507. <https://doi.org/10.1080/10807039.2016.1188368>
- Sapsağlam, Ö. (2019). Okul öncesi dönem çocuklarında doğal afet farkındalığı. *Ondokuz Mayıs University Journal of Education Faculty*, 38(1), 283-295. <https://doi.org/10.7822/omuefd.517081>
- Saunders, B., Sim, J., Kingstone, T., Baker, S., Waterfield, J. & Bartlam, B. (2018). Saturation in qualitative research: exploring its conceptualization and operationalization. *Qual Quan.*, 52(4), 1893-1907. <https://doi.org/10.1007/s11135-017-0574-8>.
- Strateji ve Bütçe Başkanlığı (2023). 2023 Kahramanmaraş ve Hatay depremleri raporu. T.C. Cumhurbaşkanlığı. <https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2023/03/2023-Kahramanmaraş-ve-Hatay-Depremleri-Raporu.pdf>
- Şahan, H. H., & Uyangör, N. (2021). Bilimsel araştırmalarda örneklem seçimi. Nitel araştırma yöntemleri içinde (ss. 112-141). Pegem Akademi.
- Tezel Şahin, F., & Ünver, N. (2005). Okul öncesi eğitim programlarına aile katılımı. *Gazi Üniversitesi Kastamonu Eğitim Dergisi*, 13(1), 23-30.
- Tonak, H. A., & Kitiş, A. (2020). Deprem ve yangın afetlerinde engelli: anlatımsal bir derleme. *Ergoterapi ve Rehabilitasyon Dergisi*, 8(1), 77-84. <https://doi.org/10.30720/ered.467358>
- Tuncer, N., Sözen, Ş., & Sakar, Ş. (2021). Okul öncesi eğitimde deprem farkındalığı: Deprem benden küçüksün" projesi, Tokat ili örneği. *International Journal of Educational Spectrum*, 3(1), 1-27. <https://doi.org/10.47806/ijesacademic.756668>
- Türk, A. (2022). Deprem özelinde engelli bireylere duyarlı afet yönetimi modeli. *Afet ve Risk Dergisi*, 5(1), 61-77. <https://doi.org/10.35341/afet.1078869>
- Usta, G. (2022). Google Trend Özelinde Kullanıcıların Afetlere Yönelik İlgi Düzeylerinin Belirlenmesi. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, (13), 96-118. <https://doi.org/10.21733/ibad.1105973>
- Ülkü, H. H. (2023). Okul öncesinde sosyal-duygusal öğrenme. In M. Y. Uçar (Ed.), *Sosyal ve duygusal öğrenme: Kuramdan uygulamaya* (ss. 209). Efe Akademik Yayıncılık. <https://doi.org/10.59617/efepub202330>
- Ültay, E., Akyurt, H., & Ültay, N. (2021). Sosyal bilimlerde betimsel içerik analizi. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, (10), 188- 201. <https://doi.org/10.21733/ibad.871703>
- Van Voorhis, F. L., Maier, M. F., Epstein, J. L., & Lloyd, C. M. (2013). The impact of family involvement on the education of children ages 3 to 8: A focus on literacy and math achievement outcomes and social-emotional skills. https://www.mdrc.org/sites/default/files/The_Impact_of_Family_Involvement_FR.pdf
- Winangsih, I. & Kurniati, E. (2020). Disaster mitigation in early childhood education. proceedings of the international conference on early childhood education and parenting 2019 (ECEP 2019), 45,296-301. 10.2991/assehr.k.200808.058
- Yalçın, S. (2024). Çocuklarda fiziksel gelişim ve oyun. In M. Kaya (Ed.), *Çocuk gelişiminde beden eğitimi, spor ve oyun* (Bölüm 5). Efe Akademi Yayınları. <https://www.efekademi.com/cocuk-gelisiminde-beden-egitimi-spor-ve-oyun>
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (Genişletilmiş 9. baskı). Seçkin Yayınevi.
- Yıldız, A., Dickinson, J., Priego-Hernández, J., & Teeuw, R. (2023). Children's disaster knowledge, risk perceptions, and preparedness: A cross-country comparison in Nepal and Turkey. *Risk Analysis*, 43(4), 747-761. <https://doi.org/10.1111/risa.13937>
- Yıldız-Bıçakçı, M., & Durualp, E. (2016). Çocuklarda sosyal ve duygusal gelişim. *Çocuk Gelişimi*. Ed.: Neriman Aral, s: 128-157. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yayınları.
- Yılmaz, H., & Arslan, E. (2023). Okul öncesi dönemdeki çocukların gözünden deprem. *Sosyal Bilimlerinde Güncel Tartışmalar* 12, 1254-1265.
- Yılmaz, V., Özdemir, H. & Şahin, N. H. (2018). Okul öncesi öğretmenlerinin deprem öncesi ve sonrası çocukları destekleme yaklaşımları. *International Journal of Curriculum and Instructional Studies*, 8(15), 53-72.

ARAŐTIRMACILARIN MAKALEYE KATKI ORANI BEYANI

Birinci yazar katkı oranı: %50, ikinci yazar katkı oranı: %50'dir.